

Nr. 131 / 12 Þórunn Sveinsdóttir VE 401**Bilun í búnaði við trolltöku**

Skipaskr.nr. 2401 IMO nr. 9463360
Smíðaður: Danmörku 2010, stál
Stærð: brl. 778,9 bt.
Mesta lengd: 40,06 m Skráð lengd: 35,77 m
Breidd: 11,2 m Dýpt: 7,09 m
Vél: M A K 540 kW 2009
Fjöldi skipverja: 14

Gögn:
Gögn RNS

Þórunn Sveinsdóttir ©Jón Páll Ásgeirsson

Lokaskýrsla afgreidd á fundi 31. maí 2013 af Inga Tryggvasyni, Hilmari Snorrasyni, Pálma K. Jónssyni, Jóhanni Ársælssyni og Ólafi K. Ármannssyni

Tilgangur þessarar skýrslu er ekki að skipta sök eða ábyrgð og skal henni ekki beitt sem sönnunargagn í opinberu máli.

Atvikalýsing:

Þann 20. nóvember 2012 var Þórunn Sveinsdóttir VE 401 að togveiðum á Vestfjarðamiðum. Veður: NA 20-25 m/sek m/s og kröpp alda.

Á toginu festist bakborðshleri í botni og á meðan verið var að beita hefðbundnum aðferðum til að losa hann sló út rafmagn af skipinu svo hemlar fóru á togvindur. Í framhaldi stöðvaðist aðalvél og skipið varð stjórnlaust. Sjálfvirkur búnaður ræsti ljósavél í kjölfarið og endursetti rafmagn á skipsnetið. Sjór hafði gengið inn yfir skutgaflinn og runnið yfir til bakborða á trollþilfari svo skipið fékk allt að 30° slagsíðu. Þegar rafmagn var komið aftur á vindur voru hemlar teknir af þeim og réttist skipið og aðgerð var haldið áfram.

Við rannsókn kom fram:

- að mikið álag kom á aðalvél skipsins þegar verið var að losa toghlera sem hafði festst í botni;
- að verið var að toga tvö troll á lensi í 20-25 m/sek. vindi á 34 faðma dýpi þegar bakborðs vír festist í botni. Við að losa hann var híft í bakborðs vír og þegar dregið hafði verið nær niðurstöðu stöðvaðist vélin. Mikil orka var tekin út úr spilum, skurður á skrúfu var um 30° og öldur riðu undir skut skipsins. Vegna lítills dýpis var ekkert yfirvarp á vírnum og teygja minni en þegar verið er við svona aðgerð á dýpra vatni. Vírar voru nýir og teygja í þeim því upp á sitt besta. Ekki er hægt að gera ráð fyrir að vírarnir slitni við þessar aðstæður;
- að rafdrifnar togvindur eru í skipinu en að öllu jöfnu eru mótorar þeirra notaðar sem hemlar en þá „breytist“ rafmótorinn í „rafal“ sem framleiðir

inn á net skipsins. Þetta á við um venjulega notkun vindanna eins og á togi eða við útslökun. Við þær aðstæður sem voru í þessari aðgerð hefur þetta verið að gerast til skiptis eftir öldulagi. Borðabremsur eru einnig á vindunum og er hægt að setja þær á hvenær sem þess þarf en við straumrof eða þegar rafmagn er tekið af vindum fara hemlarnir á svo vírinn renni ekki viðstöðulaust út en bremsurnar er ekki hægt að taka af nema rafmagn sé til staðar;

- að aðvörunarkerfi vélarinnar vaktar hina ýmsu hluta vélbúnaðarins en í sumum boðum fer í gang sjálfvirk stöðvun á aðalvél eftir ákveðnu ferli. Í þessu tilfelli varð aðalvélin fyrir miklu álagi sem gangráður hennar náði ekki að bregðast við áður en dró niður í henni það mikið að spennufall varð og rafmagni sló út;
- að vélstjóri sagðist hafa gert prufu á tímalengd í sjálfvirkum ferli við straumrof. Niðurstaðan hafi verið sú að 15 sekúndur liðu frá því straumrof varð og þar til ljósavél fór í gang og endursetti rafmagn á skipsnetið. Hann sagði að þessar 15 sekúndur dugi ekki til að aðalvélin gangi áfram því nægjanlegt þrýstifall verði á kælivatndælunni strax við straumrof og virki því sjálfvirka neyðarstöðvunin;
- að aðalvél sér um rafmagnsframleiðslu og er því keyrð á stöðugum 1.000 snúningum. Í þessu tilfelli var einnig keyrð önnur ljósavél inn á rafmagnsnetið. Við straumrofið stöðvuðust báðar vélarar svo neyðarræsibúnaður valdi sjálfvirkt hina ljósavélina til gangsetningar;
- að útgerðin fékk verkfræðistofuna Skipasýn ehf. til að fara yfir stöðugleika skipsins. Niðurstaða hennar var eftirfarandi:

✓ *Gerð var hallaprófun á skipinu og ekkert bendir til annars en stöðugleiki skipsins hafi verið góður. Hallinn virðist hafa verið mestur um 30° á BB og talsvert aftur trim, enda átak bæði á BB og miðju togvíra. Þessi halli er mjög lítill í samanburði við þann halla sem skipið á að þola í því hleðslutilviki sem skipið var í. En samkvæmt fyrirbyggjandi stöðugleikagögnum þolir skipið 90° halla og stærsti réttiarmur er við 60°, þegar vindálag hefur verið reiknað, en mesti halli er mun meiri og stærsti réttiarmur stærri ef ekki er tekið tillit til vindálags.*

Nefndarálit:

Orsök atviksins má rekja til mikils álags á aðalvél skipsins sem stöðvaðist og rafmagni sló út.

Tillaga í öryggisátt:

Nefndin bendir á þá miklu hættu sem getur skapast þegar spilbúnaður togveiðiskipa fer í læsta stöðu við straumrof. Nefndin telur mikilvægt að neyðarlosun sé á bremsum togvinda.